

Verslag OMD 2024

Stichting Open Monumentendagen Leiden

De Stichting Open Monumentendagen Leiden (OMD Leiden) heeft als **doelstelling** de publieke belangstelling voor monumenten en hun historische en culturele context in de ruimste zin van het woord te bevorderen. Daartoe organiseert zij jaarlijks in het tweede (volledige) weekend van september de Open Monumentendagen in Leiden. In 2024 beleefden de Open Monumentendagen in Leiden op 14 en 15 september hun **37e editie**.

Stichting Open monumentendagen Leiden is een van de 300 lokale comités die in samenwerking met de (landelijke) Stichting Nederland Monumentenland, De VriendenLoterij Open Monumentendag tot het grootste landelijke cultuur evenement maakt.

Jaarlijks wordt door de Europese Erfgoed koepelorganisatie een thema gekozen, dat nationaal wordt 'vertaald'. Het landelijke **thema** van 2024 was '**Onderweg – routes netwerken en verbindingen**'.

Werkwijze van Stichting Open Monumentendagen Leiden is dat zij rondom dit thema brainstormt en het uitwerkt met geïnteresseerden en professionals uit het veld. Op basis daarvan selecteert zij monumenten (panden) en nodigt die uit om deel te nemen. OMD Leiden faciliteert de deelnemende panden op verschillende manieren vnl. door de inzet van zo'n 200 vrijwilligers.

In 2024 openden **31 monumenten** hun deuren (gratis) voor een wederom zeer divers publiek. Onder de monumenten bevonden zich traditioneel enkele panden in restauratie. Er waren verrassende locaties passend bij het thema zoals sleepboten, een beurtschip en de Mors- en Zijlpoort. Ook kon men een kijkje nemen in de communicatiebunker uit WOII en het mechaniek van de grote Havenbrug.

Er werden 51.121 bezoeken geregistreerd aan de hand van tellen aan de poort. Volgens de landelijke sleutel omgerekend, komt dat erop neer dat 17.040 bezoekers een kijkje namen in meerdere van de 31 opengestelde monumenten.

Het **uitgebreide programma** van OMD '24 omvatte rondleidingen (in de Nederlandse en Engelse taal) in alle monumenten en een groot aantal andere activiteiten. Er was wandelroute (sporen van Leids ontzet, in het kader van 450 jaar Leidens Ontzet) en twee fietstochten. Binnen het muziekprogramma verzorgden 28 Leidse koren en ensembles en de Jeugdtheaterschool Leiden optredens in en om de monumenten. Er was een grote ambachtsmarkt op het Ambachtsplein, met (hedendaagse) ambachten die nodig zijn om monumenten in stand te kunnen houden. Iedereen vooral ook de jeugdige bezoekers, konden zelf de handen uit de mouwen steken en er viel veel te zien, te leren en beleven. Ook traditioneel, verzorgden junior rondleiders weer speciale rondleidingen (in diverse talen) in kleine groepjes in de Pieterskerk. In samenwerking met buurgemeenten en de oldtimer vereniging Voorschoten, reden 171 historische voertuigen door de regio dwars door de stad, over de route van de oude Blauwe Tram.

Alle monumenten en bijbehorende activiteiten zijn altijd **gratis** te bezoeken. De meeste monumenten en locaties zonder voorafgaande reservering. In enkele (kwetsbare of kleine) panden werd bezoek gereguleerd door bezoekers in kort vooraf te vormen groepjes (kleurkaartjes systeem) toe te laten en rond te leiden. Voor een aantal activiteiten en speciale rondleidingen is eveneens gebruik gemaakt van de **reserveringsmogelijkheid** via een digitaal reserveringssysteem op de website (landelijke website van de VriendenLoterij Open Monumentendag www.openmonumentendag.nl). Ook heeft OMD Leiden gebruik gemaakt van de speciaal daarvoor ontwikkelde QR-code bordjes, om informatie over de panden in panden zelf digitaal beschikbaar te maken. Het enthousiasme van het publiek hiervoor was nog zeer gering.

Het gehele **programma** (monumenten en activiteiten, inclusief achtergrondinformatie) was **te vinden op** onze **website**: www.omdleiden.nl en de landelijke website (sinds 2024 via API gekoppeld). Ook is er weer een **programma boekje** samengesteld met specifieke thema teksten en bij de monumenten behorende geschiedenis en informatie. Voor kinderen uit de midden- en bovenbouw (groep 5 tot en met 8) van het reguliere basisonderwijs is weer speciaal een **Kidsgids** samengesteld, met daarin een (thema gerelateerde) speurtocht. Alle Leidse basisscholen ontvangen de kidsgids kosteloos. De speurtocht door de Leidse binnenstad kan nog jarenlang worden gelopen. Naast de Leidse en landelijke website, het programma boekje en de Kidsgids waren er **Engelse en Nederlandse flyers**. Het programmaboekje had een oplage van 10.000 exemplaren. De Kidsgids een oplage van 7000. Vormgeving is verzorgd door Valetti, Claudia Claas en gedrukt door Puntgaaf, Leiden.

Voorafgaande aan de Open Monumentendagen Leiden zijn zowel het programma boekje als de Kidsgids in bijzijn van sponsoren, adverteerders en pandeigenaren/beheerders, uitgereikt aan wethouder Cultuur, Yvonne van Delft tijdens een speciale bijeenkomst in de Waalsekerk (28 augustus). Waarbij tevens de kerk te bezichtigen was en een demonstratie op het orgel werd verzorgd door organist Erik van Bruggen. Wethouder Jermoumi van Onderwijs, reikte op zijn beurt de eerste kidsgidsen uit aan kinderen van de Haanstraschool op het Rapenburg (4 september).

Het **landelijk bureau Open Monumentendagen** organiseerde eerder al een landelijke start- en informatiebijeenkomst (Utrecht), en een overleg met de comités van de grote monumentensteden; het bestuur van de Stichting Open Monumentendagen Leiden heeft deze bezocht en bijgedragen aan het delen van ervaringen. Ook heeft bestuur van OMDLeiden hulp geboden bij het opzetten van bv klassendag en Kidsgids door andere lokale comités.

Voor en tijdens het weekend van de Open Monumentendagen is veel **aandacht** besteed door de regionale omroepen en de regionale nieuwsbladen. En door OMD Leiden via social media (Facebook en Instagram). Ook hingen er op diverse plekken in de stad en op ramen van woningen posters en nog grotere posters o.a. in de bushokjes. Tijdens het weekend zijn deelnemende panden goed herkenbaar door de blauwe open monumentendagen vlag aan hun gevel/hek.

De **organisatie** van Open Monumentendagen Leiden is in handen van de Stichting Open Monumentendagen, bestaande uit een 5-koppig bestuur van onbezoldigde vrijwilligers. Dat in samenwerking (Convenant) met de gemeente Leiden afdeling erfgoed deels ondersteund wordt door een (betaalde) coördinator.

Zo'n **200 vrijwilligers** dragen jaarlijks in verschillende rollen bij in de **uitvoering** en de voorbereiding van het weekend. Er zijn rondleiders, tellers, gastvrouw/-heren, koeriers voor het gedrukte materiaal en hulp bij catering en het rondbrengen van lunchpakketjes, invoer van gegevens op de website(s), fotograferen, schrijven en redigeren van teksten, verzamelen van pandinformatie, begeleiden van (kids)activiteiten. Daarnaast leiden we jaarlijks nieuwe junior rondleiders op die in een aantal gevallen jarenlang aan ons verbonden blijven.

Ter **voorbereiding** vindt er jaarlijks een vrijwilligersbijeenkomst plaats waar vrijwilligers een toelichting op het programma en de deelnemende monumenten krijgen, een workshop om (nader) met elkaar kennis te maken en mini excursies. De dag vond plaats op zaterdag 15 juni '24 in het vm. Stadsbouwhuis. Voor de mini excursies waren we welkom bij de vm. Watergasfabriek en het Fabrieksmeter- en Regulateursgebouw en PLNT. Eind augustus/begin september waren er diverse voorbereidende bijeenkomsten (**overdracht kennis/informatie**) voor de vrijwilligers die in een bepaald monument ingeroosterd stonden. De toelichtingen werden veelal gegeven door een bouwhistoricus of de restauratiearchitect.

Als **dank** voor hun inzet ontvingen vrijwilligers tijdens het weekend een lunchpakketje (Spar De Lange) en een kleine attentie op de eindborrel (een mooie katoenen OMD Leiden tas). De borrel en attentie was er ook voor de eigenaren/beheerders van deelnemende panden.

Vele **sponsors** (hoofdsponsors Burgy bouwbedrijf en ELO Gemeente Leiden) en **adverteerders** dragen bij om het programma, de diverse drukwerken en materialen te bekostigen, een voorbereidende vrijwilligersbijeenkomst, de presentatie van het gidsje voor adverteerders en sponsors en een eindborreltje voor zowel pandeigenaren als vrijwilligers te organiseren. (Sligro voor versnaperingen bijeenkomst, presentatie en borrel en materialen en Spar voor de lunch met een broodje en fruit). Daarnaast wordt in het kidsprogramma samengewerkt met o.a. Technika10 en de Jeugdtheaterschool Leiden e.o..

Samenwerkingspartners:

- Historische Vereniging Oud Leiden (o.a. lezing op vrijdag 13 september)
- Raadsleden gemeente Leiden (rondleidingen Stadhuis Burgerzaal, de Raadszaal en de bestuursvleugel)
- Contactgroep Leidse Koren mbt het Muziekprogramma
- Stichting Diogenes (toelichting op restauratie Hogewoerd 132)
- Technika10 (kidsactiviteiten)

- Jeugdtheaterschool Leiden e.o. (workshops mbt 450 jaar Leidens Ontzet - 'De nieuwe Geuzen')
- 3 October Vereniging Leiden
- Voorschotense Oldtimer Vereniging m.n. Glenn Zeelt
- Organisatie Historische trekvaartdag
- Ambachtslieden die zich hebben gepresenteerd op het Ambachtsplein
- Sponsors en adverteerders
- Pandeigenaren van deelnemende monumenten
- Auteurs, fotografen en makers van wandel en fietsroutes.
- Comités in buurgemeenten (het programmaoverzicht van Comité OMD Leiderdorp is onderdeel van het Leidse programmagidsje. Verder wordt contact onderhouden met de comités Voorschoten, Zoeterwoude, Oegstgeest en Warmond.)

Een Financieel overzicht is te vinden op de website van OMD Leiden; www.omdleiden.nl.